

The Impact of Social Mood on Political Corruption Case study: Kerman province offices in

Political corruption is one of the causes of failure and crisis in the country's structures. Therefore, this study was conducted to investigate the effect of social (negative) moods on political corruption among the departments of Kerman province. The method of this research is applied in terms of purpose and fuzzy AHP in terms of qualitative method. The statistical population of this study was all 25 heads of departments in Kerman. The sample size was counted and finally the data of 25 questionnaires were collected. The tool of this research is a questionnaire. The method of collecting the questionnaire was with the participation of the questioner. Research findings show. Among the main criteria that are the temperament of Iranians, the criterion of institutionalized fear (C3) with a weight of 0.448 first place, the criterion of distrust (C5) with a weight of 0.233 second, lack of transparency (C1) with a weight of 0.111 third, self-centeredness (C2) with a weight of 0.072 is ranked fourth, dishonesty (C4) with a weight of 0.069 is ranked fifth (C6) with a weight of 0.067 is ranked sixth. As a result, it can be said that social temperament has not played a significant role in political corruption in the city of Kerman, and if we want to consider the issue of political corruption only related to individual and Iranian temperament, we have a reductionism in explaining the issue.

Keywords:

Social temperament, political corruption, administrations of Kerman province, Fear is institutionalize

تأثیر خلییات اجتماعی بر فساد سیاسی (مورد مطالعه: ادارات استان کرمان)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۲/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۲۴

ویدا رفیعی^۱مجید معصومی^۲مجید گلپور^۳**چکیده**

فساد سیاسی از عوامل شکست و بحران در ساختارهای کشور است. لذا این پژوهش باهدف بررسی تأثیر خلییات اجتماعی (منفی) بر فساد سیاسی در بین ادارات استان کرمان انجام شد. روش این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش کیفی از نوع AHP فازی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه ۲۵ روسای ادارات شهر کرمان بوده است. حجم نمونه به صورت تمام شماری انجام شد و در نهایت اطلاعات ۲۵ پرسشنامه جمع‌آوری شد. ابزار این تحقیق پرسشنامه است. روش جمع‌آوری پرسشنامه همراه با مشارکت پرسشگر بوده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد. از میان معیارهای اصلی که خلییات ایرانیان است معیار ترس نهادینه‌شده (۳C) با وزن ۰/۴۴۸ رتبه اول، معیار بی‌اعتمادی (۵C) با وزن ۰/۲۳۳ رتبه دوم، عدم شفافیت (۱C) با وزن ۰/۱۱۱ رتبه سوم، خودمحوری (۲C) با وزن ۰/۰۷۲ رتبه چهارم، عدم صداقت (۴C) با وزن ۰/۰۶۹ رتبه پنجم پارتی‌بازی (۶C) با وزن ۰/۰۶۷ رتبه ششم را کسب کرده است. در نتیجه می‌توان گفت خلییات اجتماعی در فساد سیاسی در شهر کرمان نقش پررنگی نداشته است و اگر بخواهیم موضوع فساد سیاسی را صرفاً به خلییات فردی و ایرانی مربوط بدانیم دچار تقلیل‌گرایی در توضیح موضوع شده‌ایم.

کلید واژگان:

خلییات اجتماعی، فساد سیاسی، ادارات استان کرمان، کیفی

^۱ دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت Vida.rafiiee@gmail.com^۲ دکتری علوم سیاسی ستادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت نویسنده مسئول M_masomi2002@yahoo.com^۳ دکتری علوم سیاسی ستادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت Majid_golparvar@yahoo.com

فساد در طول زندگی بشر همواره با انواع و اشکال مختلف وجود داشته است. در عصر حاضر این پدیده اجتماعی به مشکل بزرگی برای دولت‌ها تبدیل شده. اگرچه چگونگی و میزان گستردگی آن در هر کشوری متفاوت است، همان‌طور که نتایج و پیامدهای آن نیز بنا بر نوع سازمان سیاسی، اقتصادی تفاوت دارد. اما در هر صورت فساد یکی از عوامل زوال دولت هاست (حسن‌پور، ۱۳۹۷، ۷۲). سازمان‌های جهانی، پدیده فساد مالی و سیاسی را به‌عنوان یکی از بزرگترین معضلات مدیریت دولت‌ها و مانعی بزرگ برای توسعه پایدار قلمداد کرده (لطفیان، ۱۳۸۵، ۱۷۸) که باعث از بین رفتن منابع ملی شده و نقش مدیریتی دولت‌ها را تضعیف می‌کند اعتماد مردم نسبت به دستگاه‌های دولتی و غیردولتی کاهش یافته، داده و منجر به رشد صفاتی چون بی‌تفاوتی، تنبلی و بی‌کفایتی می‌گردد. فساد، اعتقاد و ارزش‌های اخلاقی جامعه را متزلزل می‌کند، هزینه انجام کارها را افزایش می‌دهد و رقابت‌پذیری را دشوار می‌کند. همچنین کوشش‌های سازمان‌های دولتی را در فقرزدایی را ناکام می‌سازد، بی‌انگیزگی و بدبینی ایجاد می‌کند (حسن‌پور، ۱۳۹۷، ۷۳).

فساد سیاسی و اقتصادی از بزرگ‌ترین مشکلات در راه توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه است. بسیاری از مباحث نظری مطرح شده و قابل قبول درباره علت فساد معمولاً از ویژگی‌های موجود در فرهنگ و ویژگی‌های اخلاقی جوامع سرچشمه می‌گیرد و دسته‌ای دیگر از اندیشمندان سیاسی و اقتصادی علل فساد را بیشتر به علت‌های روان‌شناختی فرهنگی و دستگاه‌های دولتی نسبت می‌دهند. تجارب و شواهد نشان می‌دهد که دولت‌های فاسد به‌طور معمول رویه‌ای خودکامه و سرکوبگرانه را اتخاذ می‌کنند و موجبات اختلال در روندهای مردم‌سالار را فراهم می‌کنند. این شرایط در جامعه ما از گذشته تا به امروز باعث به وجود آمدن موارد زیادی در فرهنگ ما شده است. با دقت در زمان کنونی ایران متوجه خواهیم شد که برخی از این عوامل از بین رفته‌اند، اما برخی نیز باقی مانده‌اند و برخی دیگر به آن اضافه شده‌اند.

از آنجا که فرهنگ ایران یک فرهنگ قبیله‌ای و ایلی است و نقش دولت، قانون و هنجارهای رسمی بسیار ضعیف است و حتی از جانب خود مسئولان نیز رعایت نمی‌شود، مردم همواره از افراد ایل و قبیله خود برای دستیابی به اهداف مشروع یا نامشروع که عموماً از نظر خود فرد مشروع و حق تلقی می‌شود انتظار کمک دارد. از این طریق این فرآیند در جامعه به یک فرهنگ تبدیل می‌شود. وقتی فساد به یک فرهنگ تبدیل شد، دیگر کسی فکر نمی‌کند کارش غلط است؛ زیرا از یک طرف می‌بیند که همه این‌طور رفتار می‌کنند و از طرف دیگر از او نیز انتظار دارند که او نیز آن‌گونه رفتار کند. به طور کلی می‌توان فساد را به دو شکل در نظر داشت یکی پرداخت رشوه برای دور زدن قانون و دیگری نفوذ به حاکمیت برای تغییر قانون را می‌توان از یکدیگر. نوع اول به فساد اداری شناخته شده است، اما فساد نوع دوم فساد سیاسی (بعد از انتخابات) شناخته می‌شود. فساد سیاسی یا پرداخت رشوه عملی انفرادی است در حالی که نوع دوم یعنی نفوذ و تسخیر حاکمیت معمولاً با تبانی و همکاری افراد و گروه‌ها صورت می‌گیرد (خندان، ۱۳۹۶، ۷۸). مردم ایران با وجود تمام مشکلات و تاریکی‌هایی که در تاریخ خود از سر گذرانده‌اند، همواره کوشیده‌اند تا زندگی کرده و فرهنگ و تمدن خود را حفظ کنند و از فساد به دور باشند این امر نشان می‌دهد که یکی از وجوه بارز در خلیقات ایرانیان تفرغ از فساد است (سعید، ۱۳۸۹، ۷۴). در بحث از خلیقات هر

جامعه‌ای باید نگاه موقعیت و شرایط زندگی افراد داشت، چون انسان‌ها در موقعیت‌های مختلف از خود رفتارهای متفاوتی نشان می‌دهند. واقعیت این است که توسعه فرهنگی و رفتاری خلقیات ایرانی، نیازمند زمینه‌های مناسب اجتماعی است و نباید تقدیرگرایانه به سرنوشت یک ملت نگریست. برای این منظور، باید امکان کنش در جامعه را فراهم کرد.

جامعه ایران جامعه‌ای است که همواره همه انواع فساد را پدیده‌ای زشت دانسته و بر مبارزه با آن تأکید شده است. اما در حال حاضر در جامعه ایران شیوع فساد مسیر بسیاری از پیشرفت‌های اجتماعی و ملی را بسته است و هزینه‌های زیادی بر دوش کشور و در نهایت مردم گذاشته است و یکی از مهم‌ترین نوع فساد در جامعه ما فساد سیاسی است.

ارزش‌ها، هنجارها، عقاید و مادی‌گرایانه و باورهای مصرف‌گرایانه عامل بروز فساد سیاسی با ریشه‌های فرهنگی است هنگامی در نظام سیاسی ساختارهای اجتماعی از انسجام و کارکردهای لازم برخوردار نباشد، ناکارآمدی و ضعف نظام فرهنگی و اجتماعی را به دنبال داشته و پیامد آن شکل‌گیری فساد در همه سطوح و لایه‌های اجتماعی خواهد بود. فرهنگ ایران یک فرهنگ قبیله‌ای و ایلی است و نقش دولت، قانون هنجارهای رسمی بسیار ضعیف است و حتی از جانب خود مسئولان نیز رعایت نمی‌شود، مردم همواره از افراد ایل و قبیله خود برای دست‌بابی به اهداف مشروع یا نامشروع که عموماً از نظر خود فرد مشروع و حق تلقی می‌شود انتظار کمک دارند؛ این فرآیند در جامعه ایرانی کم‌کم به یک فرهنگ تبدیل شده و تبدیل به معضلی برای ساختارهای اداری و اجتماعی کشور شده است لازم به ذکر است در هیچ جامعه‌ای فساد سیاسی به صفر نمی‌رسد اما آنچه اهمیت دارد بحث بر سر سطح فساد است که در برخی نظام‌ها فساد در سطح پایین‌تر و در برخی دیگر در سطح بالاتر است و چه زمانی می‌تواند به معضل و مسئله‌ای در جامعه تبدیل گردد. در امر مبارزه با فساد غربی‌ها، راه‌حل این مسئله را ابزار قانون دانسته‌اند. درحالی‌که در جمهوری اسلامی این امر بیش از قانون به مبارزات درونی و اخلاق ارجاع داده شد. البته این جمله بدان معنی نیست که نسبت به قانون عنایتی وجود ندارد. بلکه بدین معناست که کارچندان در این زمینه صورت نگرفته است (خرم شاد، ۱۳۸۲: ۷۸) با در نظر گرفتن آنچه گفته شد، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که خلقیات اجتماعی چه تأثیری بر فساد سیاسی کارکنان ادارات استان کرمان گذاشته است؟

۲- چارچوب نظری

جهت تبیین نظریه فساد سیاسی نظریه عقلانیت فردی، فساد سیاسی به‌عنوان نتیجه تفکر عقلانی در زمینه هزینه‌ها و سودهای کارکنان حکومتی تلقی می‌شود. در این مدل افراد تصمیم‌گیرنده، افرادی را شامل می‌شود که

می‌کوشند منافع خود را در جهانی از منابع کمیاب بدست آورند. به‌طور ساده‌تر، در این رهیافت این نگاه دنبال می‌شود که سیاست‌مداران در پی کسب قدرت سیاسی و مالی هستند که اگر اهداف آن‌ها صرفاً سیاسی باشد، روند سالم رقابت، فرایند تصمیم‌گیری و نظارت سیاسی را مختل می‌کند و منابع نظام سیاسی را به دنبال اهداف خود می‌کشند. در این رهیافت پیش‌فرض این است که گروه‌های انسانی اعم از سیاست‌مداران، مأموران دولتی در حالت معمول به دنبال حداکثر سودآوری و منفعت‌طلبی هستند و بر اساس این تئوری افراد برای کسب سود و منفعت بیشتر به رانت جویی و زیاده‌طلبی و تبار گرایی رفتارهای فاسد‌گرایی پیدا می‌کنند. در واقع و مبتنی بر این رهیافت افراد به‌مثابه موجوداتی عقلانی بیشتر تلاش می‌دارند تا منافع شخصی خود را در مقیاسی بزرگ و قابل توجه به دست آورند و پیشرفت قابل توجهی بکنند و فساد در این فرآیند راه‌گشا و قابل استفاده است. در این دیدگاه برخلاف نگاه کارکردگرایی ساختاری این کارکردگرایی رفتاری و نتایج ناشی از آن است که بیشتر مدنظر و توجیه و تحلیل قرار می‌گیرد. البته باید توجه نمود که از این منظر عوامل سازمانی، اوضاع و احوال پیرامونی و باورهای ارزشی و اخلاقی افراد نیز به‌عنوان بستری در نظر گرفته می‌شود که بر محاسبه هزینه‌ها و سودها برای کارگزاران حکومتی و مفهوم نفع شخصی اثر ویژه‌ای می‌نهد (دوگراف، ۱۳۹۴، ۶۶) تأکید این پژوهش بر رهیافت و علل شخصیتی است.

جهت پشتوانه نظری برای متغیر خلقیات منفی ایرانیان از اندیشه چندین متفکر ایرانی که در تحقیقات خود به خلقیات منفی ایرانیان اشاره کرده‌اند استفاده شده. خلقیاتی که بیشترین قرابت را با فساد سیاسی می‌تواند داشته باشد. بی‌من‌الگوی بنیادی روابط اجتماعی ایرانیان را به دو قطب در سه عرصه تقسیم‌بندی می‌کند (بی‌من، ۱۳۸۱، ۱۵۵)

جدول ۱- وزن معیارهای اصلی (بی‌من، ۱۳۸۱، ۱۵۵)

قطب الف	قطب ب	
حاکمیت شبکه/ نابرابر کم‌رویی (بیان محدود و کنترل شده) ظاهر/ بیرونی	حاکمیت گروه/ برابر پررویی (بیان آزادانه) باطن/ اندرونی	اخلاق اجتماعی اخلاق فردی عرصه کنش

دو حوزه از تقابل فرهنگی نمادین در زندگی ایرانیان نقش اساسی ایفا می‌کند: حوزه اول، تقابل میان درون و بیرون است و حوزه دوم تقابل میان سلسله مراتب و برابری (بی‌من، ۱۳۸۱، ۳۴). ظاهر عرصه تباهی و جاذبه‌های دنیوی است، با این همه حائلی است برای دنیای ظریف و حساس باطن. بنابراین، شخص ممکن است برای ظاهر ارزشی قائل نشود، اما در عین حال باید بداند چگونه در ظاهر رفتار کند. او روابط برابری (دوره و پارتی‌بازی) و روابط نابرابری (سلسله مراتب و تعارف)، فقدان اعتماد، عدم صداقت، بی‌ادبی و پارتی‌بازی، خودمحوری، برخی جنبه‌های دیگر را در روابط اجتماعی ایرانیان بررسی کرده است (ریبعی، ۱۳۸۳، ۹۸)

همچنین از مدل فراست خواه که در تحلیلی خلیقات ایرانیان چهار سطح تحلیل است: نهادها و ساختارهای درونی جامعه مانند مالکیت و ساختار قدرت، عاملیت انسانی، محیط منطقه‌ای و جهانی، وقایع و رویدادها. در سطح نهادها این موارد باید بررسی شود «شیوه‌های تأمین معاش، مناسبات تولید و کم و کیف مبادلات»، روابط کار، نوع مالکیت، مسئله، امنیت، ساخت قدرت، الگوی زیست (کوچ‌نشینی یا شهری و روستایی)، ارتباطات و راه‌ها، آب‌وهوا و منابع، وضعیت جنگ و صلح و تحرکات میان افراد، سلامت و بیماری، تعلیم و تربیت. در سطح عاملان انسانی، باید الگوی عمل انسان‌ها و تأثیر آن‌ها بررسی شود. در سطح محیط، عواملی چون ژئوپولیتیک ایرانی و در چهارراه حوادث بودن است که بر تحولات فرهنگی ایرانیان اثر می‌گذاشته است. در سطح رخدادها نیز تصادفی بودن رویدادهاست که اهمیت پیدا می‌کند «بدشأنی‌ها و بدبیارهای پی‌درپی و زیادی» در ایران بوده است که «محیط نهادی و وضعیت ساختاری ما را پیچیده‌تر می‌کرد و شرایط را برای بازی عاملان انسانی غامض‌تر می‌ساخت». شاید از این شواهد بتوان استنباط کرد که در ایران؛ رویدادهای مخرب پی‌درپی به گسست‌های زیان‌بار، ناپایداری و ناامنی انجامیده است و در شکل شدید و عمیقاً متفاوت با بسیاری از جوامع دیگر، بر فرهنگ و رفتار و خلق و خوی ایرانی سایه انداخته است. او نتیجه می‌گیرد که «چرخه معیوب از محیط، حوادث، نهادها و عاملیت‌ها به صورت درهم تنیده، شرایط بغرنجی پدید می‌آورده است و منجر به شیوع رفتارهای خاصی مانند دروغ، تملق، پنهان‌کاری، بی‌اعتمادی و مانند آن در میان طیف‌های قابل توجهی از جامعه می‌شده است» (فراست خواه، ۱۳۸۱، ۱۲)

و در اندیشه سریع القلم که توصیفی از شخصیت ملی ایرانیان است او مشکلات جامعه ایران را به ریشه‌های عشایری آن بازمی‌گرداند. آنچه باعث استمرار فرهنگ سیاسی ایران در طی سه هزار سال شده است، حکومت‌هایی بوده است که عمدتاً پایه اجتماعی و فرهنگ عشیره‌ای داشته‌اند؛ که آن تأکید بر عنصر خویشاوندی دو اثر روان‌شناختی اجتماعی به جای دارد: الف. مرز خودی بیگانه بر اساس معیارهای خویشاوندی تعریف می‌شود. معیارهای فراگیرتر مانند تخصص، منافع، سرزمین، طبقه، ملیت و نژاد به مراتب ضعیف‌تر است. چون روابط خویشاوندی محدود است، تعریف محدودی از خودی و تعریف وسیعی از دشمن به دست می‌دهد. لذا، احساس ترس از بیگانه شدت می‌یابد؛ ب. به همین دلیل، دایره اعتماد و منابع آن نیز محدودتر (به نزدیکان) می‌شود. بی‌اعتمادی باعث می‌شود تا مشاغل حساس و غیر حساس به گروه وفادار، معتمد و مطیع که به واسطه خویشاوندی این خصایص را به صورت خودکار با خود حمل می‌کنند، واگذار شود (سریع القلم، ۱۳۸۹: ۶۲)

۴- روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی است و از منظر روش اجرا از جمله طرح‌های توصیفی-کیفی بوده چراکه به بیان شرایط و توصیف وضع موجود پرداخته. با روش AHP فازی انجام شد. هدف اصلی روش دستیابی به قابل اطمینان‌ترین اجماع گروهی از نظرات خبرگان به واسطه یک سری از پرسشنامه‌های متمرکز همراه با بازخورد کنترل شده است. با کسب اجماع گروهی از خبرگان به وسیله این فرآیند، محققان می‌توانند مسائل را شناسایی نموده و اولویت‌بندی کنند. نحوه انتخاب خبرگان بر اساس سمت شغلی یعنی ریاست اداره مذکور بوده

و سابقه خدمت که حداقل ۵ سال به بالا را سابقه خدمت در ریاست یک اداره داشته باشند و سن آن‌ها کمتر از ۳۵ سال نباشد. بر اساس این معیارها تعداد خبرگان دلفی در این پژوهش ۲۵ نفر از روسای ادارات انتخاب شد که این ادارات عبارت‌اند از: ۱- اداره پست ۲- اداره هواشناسی ۳- اداره ثبت و احوال ۴- اداره کل دخانیات ۵- اداره کل راه و شهرسازی ۶- اداره کل زندان‌ها ۷- اداره کل سازمان تأمین اجتماعی ۸- اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ۹- اداره محیط زیست ۱۰- اداره منابع طبیعی و آب خیزداری ۱۱- اداره آب و فاضلاب ۱۲- اداره راهنمایی و رانندگی ۱۳- اداره کل آموزش و پرورش ۱۴- اداره بهزیستی ۱۵- اداره امور اتباع مهاجرین خارجی ۱۶- اداره کل تبلیغات اسلامی ۱۷- اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی ۱۸- اداره ثبت و اسناد و املاک ۱۹- اداره کل ثبت و احوال ۲۰- استانداری شهر کرمان ۲۱- فرمانداری ۲۲- شهرداری منطقه‌های ۱-۲-۳-۴- شهر کرمان) است. در این تحقیق برای تعیین و تأیید روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا استفاده شده است. بدین صورت که پس از تهیه پرسشنامه اولیه با توجه به مقالات پیشین، روایی پرسشنامه توسط چند نفر از خبرگان امر و اساتید راهنما و مشاوره که دانش و تجربه در موضوع، تمایل، زمان کافی برای شرکت و مهارت مؤثر مورد بررسی قرار گرفت و معیارهای اصلی وزیر معیارها توسط آن‌ها تأیید شد و در نهایت روایی آن تأیید گردید. جهت تعیین سنجش پایایی پرسشنامه یک مرحله پیش‌آزمون انجام گرفت ضریب پایایی (آلفای کرون باخ) محاسبه گردید؛ که در نتیجه آن برای پرسشنامه مقدار ۰/۸۷۷ به دست آمد که بیانگر ثبات و همسانی درونی پرسشنامه هست.

۵- یافته‌های تحقیق

۵-۱- نتایج روش AHP فازی

ابتدا مقایسات زوجی معیارها تشکیل می‌شود و در اختیار ۲۵ پاسخ‌دهندگان قرار داده شد؛ که به دلیل محدودیت در تعداد صفحات مقاله در اینجا آورده نشده‌اند و بعد از پاسخگویی به مقایسات زوجی، نرخ ناسازگاری جداول محاسبه شد که همگی از ۰/۱ کوچک‌تر بود و که نشان‌دهنده این است که ثبات و قابلیت اطمینان مقایسات زوجی در حد قابل قبولی است فقط زیر معیارهای ۶C تا ۱۰C که بزرگ‌تر بودند حذف شده‌اند. سپس با استفاده از روش میانگین هندسی پاسخ‌ها ادغام شد و در قالب مقایسات زوجی ادغام شده در ادامه آورده شده است. اوزان مقایسات زوجی نیز با استفاده از روش میانگین هندسی با کلی محاسبه شده است.

جدول ۲- معیارها و زیرمعیارهای پژوهش

معیار	زیر معیار
عدم شفافیت (۱C)	خیلی از قوانین را می‌توان با صلاح‌دید ریاست در اختیار عموم قرار نگیرد (۱C۱)
	در امور سیاسی شفافیت محض وجود ندارد (۱۲C)
	به‌راحتی نمی‌توانیم با همه به‌راحتی و صریح صحبت کنیم (۱۳C)
	این عدم شفافیت ریشه در اعتقادات و ارزش‌ها ما دارد (۱۴C)
	شفاف‌سازی در امور سیاسی در ایران امکان‌پذیر نیست (۱۵C)

مشکل در قوانین است که بستری را برای شفاف‌سازی ایجاد نمی‌کند (C16)	
هرکس در امور سیاسی بخواهد شفاف‌سازی کند دچار بحران می‌شود (۱۷C)	
همه اطلاعات سازمانی را نمی‌توان در اختیار افراد یا کارمندان جامعه قرارداد (۱۸C)	
در جایی که قانون وجود ندارد خود رای حاکم می‌شود و ربطی به خصوصیت فردی ندارد (۲۱C)	خودمحموری (۲C)
ایرانیان به دلایل تاریخی در کارهای گروهی خودرأی‌ترند (۲۲C)	
خودرأی بودن افراد می‌تواند راه گشای بعضی مشکلات باشد (۲۳C)	
در تصمیم‌گیری‌های کلان گاهی باید به خوداتکا کرد و نه افراد زیر دست (۲۴C)	
ابهامات موجود در قوانین موجب می‌شود افراد در نهادهای سیاسی خود تصمیم‌گیرنده باشند (۲۵C)	
رشوه‌گیری به دلیل ترس از شرایط اقتصادی، اجتماعی ناامن است نه به دلیل خصوصیات فردی (C31)	ترس نهادینه‌شده (۳C)
امکان رشوه‌گیری به دلیل ترس برای همه وجود دارد ولی افراد به دلیل خصوصیات فردی و اخلاقی آن را می‌پذیرند (C32)	
ترس به جامانده از گذشته موجب می‌شود افراد بخواهند کار خلاف قانون انجام دهند (C33)	
وضع قوانین روشن و دقیق می‌تواند جلوی رشوه‌گیری را بگیرد (۳۴C)	
رشوه‌گیری به دلیل خصوصیات فردی ایرانیان است (۳۵C)	
مردم ایران به دلیل نامالیمات و تهدیدهای اقتصادی که داشته‌اند ترس در آن‌ها نهادینه‌شده است لذا در مناسبات سیاسی نیز به دنبال کسانی می‌روند که در گروه آن‌ها قرار گیرند (C36)	
عدم صداقت به این دلیل در ایران زیاد شده است چون در مقابل این عدم صداقت کسی مورد بازخواست قانون قرار نگرفته است (۴۱C)	عدم صداقت (۴C)
عدم صداقت در ایران بخصوص در جریان‌های سیاسی در ایران رشد داشته است. به دلیل قدرت خواهی روزافزون افراد است (C42)	
نگفتن حقیقت لازمه ادامه بقا در جامعه ایران است (C43)	
امروزه الگوی فضیلت‌خواه نسبت بین اخلاق و قدرت در جامعه فروریخته است (C44)	
گاهی سیاست‌مداران برای حل یک مشکل مجبورند که دروغ بگویند که در امور سیاسی ایران امری طبیعی تبدیل شده است (C45)	
به دلایل تاریخی و اجتماعی افراد در ایران به یکدیگر اعتماد ندارند (C51)	بی‌اعتمادی (۵C)

برای موفقیت در امور سیاسی نباید به کسی اعتماد داشت (C52)	<p>پارتی‌بازی (C6)</p>
نظام اخلاقی موجود از دوران کودکی موجب رشد بی‌اعتمادی در جامعه شده است (C53)	
بی‌اعتمادی در هم سطوح کارمندان وجود دارد (C54)	
افراد در نهادهای سیاسی به این دلیل بی‌اعتماد شدند چرا که اطمینان به قوانین را از دست داده‌اند (C55)	
واقع بحران اقتصادی سیاسی و اجتماعی و فراگیر شدن آن موجب بی‌اعتمادی می‌شود (C56)	
زمانی که مردم کشور اطمینان خود را از تأثیرگذاری مشارکت بر فرایند اجتماعی بهبود می‌دانند بی‌اعتمادی رشد می‌یابد و ربطی به ویژگی رفتاری افراد ندارد (C57)	
زمینه تاریخی بی‌اعتمادی ریشه در بحران اقتصادی سیاسی و اجتماعی دارد نه ویژگی‌های رفتاری خاص مردم یک کشور (C58)	
وجود خانواده و آشنایان برای حل مشکلات اداری خوب است و خانواده به درد همین مواقع می‌خورد این علاقه به خانواده و تعهد به آشنایان جزئی از اخلاقیات ما ایرانیان است و مطلوب است. (C61)	
چون حوزه امور خصوصی از حوزه امور عمومی تفکیک نشده و قوانین حاکم نشده پارتی‌بازی وجود دارد ((C62)	
در ادارات استان، قوانین و مقررات به راحتی زیر پا گذاشته می‌شود (C63)	
پارتی‌بازی جز خصوصیات ایرانیان است چون از زمان قدیم (C64)	
پارتی‌بازی افراد در نظام سیاسی یک کشور منوط به قوانین است نه خصوصیت فردی (C65)	

۷-۲- محاسبه اوزان قطعی و نرمال

در این گام، وزن‌های فازی مرحله قبل را با استفاده از رابطه $W_{crisp} = \frac{l+2m+u}{4}$ به وزن قطعی تبدیل می‌کنیم و سپس هر وزن قطعی را بر مجموع اوزان قطعی تقسیم می‌کنیم تا وزن نرمال شده حاصل شود.

جدول ۳- وزن معیارهای اصلی

وزن نرمال	وزن‌های قطعی	
0.111	0.113	C1

C2	0.074	0.072
C3	0.455	0.448
C4	0.069	0.069
C5	0.237	0.233
C6	0.070	0.067

با توجه به جدول ۳، معیار ترس نهادینه شده (۳C) با وزن ۰/۴۴۸ رتبه اول، معیار بی‌اعتمادی (۵C) با وزن ۰/۲۳۳ رتبه دوم، عدم شفافیت (۱C) با وزن ۰/۱۱۱ رتبه سوم، خودمحموری (۲C) با وزن ۰/۰۷۲ رتبه چهارم، عدم صداقت (۴C) با وزن ۰/۰۶۹ رتبه پنجم پارتی‌بازی (۶C) با وزن ۰/۰۶۷ رتبه ششم را کسب کرده است.

جدول ۴- وزن زیرمعیارهای عدم شفافیت

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C11	0.140	0.130
C12	0.146	0.135
C13	0.092	0.085
C14	0.115	0.107
C15	0.142	0.131
C16	0.182	0.168
C17	0.111	0.103
C18	0.151	0.140

با توجه به جدول ۴، مشکل در قوانین است که بستری را برای شفاف‌سازی ایجاد نمی‌کند (۱۶C) با وزن ۰/۱۶۸ رتبه اول را کسب کرده است. همه اطلاعات سازمانی را نمی‌توان در اختیار افراد یا کارمندان جامعه قرارداد. (۱۸C) در امور سیاسی شفافیت محض وجود ندارد (۱۲C) به ترتیب با اوزان ۰/۱۴۰ و ۰/۱۳۵ رتبه های دوم و سوم را کسب کرده است.

جدول ۵- وزن زیرمعیارهای خودمحموری

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C21	0.502	0.494

C22	0.095	0.094
C23	0.104	0.102
C24	0.108	0.106
C25	0.208	0.204

با توجه به جدول ۵، در جایی که قانون وجود ندارد خود رای حاکم می‌شود و ربطی به خصوصیت فردی ندارد (۲۱C) با وزن ۰/۴۹۴ رتبه اول را کسب کرده است. ابهامات موجود در قوانین موجب می‌شود افراد در نهادهای سیاسی خود تصمیم‌گیرنده باشند (۲۵C) و بی‌اعتمادی در همه سطوح کارمندان وجود دارد (۲۴C) با وزن ۰/۲۰۴ و ۰/۱۰۶ رتبه‌های دوم و سوم را کسب کرده‌اند.

جدول ۶- وزن زیرمعیارهای ترس نهادهای ترس‌ناک شده

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C31	0.243	0.228
C32	0.135	0.127
C33	0.150	0.140
C34	0.182	0.171
C35	0.132	0.124
C36	0.225	0.211

با توجه به جدول ۶، رشوه‌گیری به دلیل ترس از شرایط اقتصادی، اجتماعی ناامن است، نه به دلیل خصوصیات فردی (۳۱C) با وزن ۰/۲۲۸ رتبه اول را کسب کرده است. با مردم ایران به دلیل ناملایمات و تهدیدهای اقتصادی که داشته‌اند ترس در آن‌ها نهادینه شده است، لذا در مناسبات سیاسی نیز به دنبال کسانی می‌روند که در گروه آن‌ها قرار گیرند (۳۶C) و وضع قوانین روشن و دقیق می‌تواند جلوی رشوه‌گیری را بگیرد (۳۴C) به ترتیب با اوزان ۰/۲۱۱ و ۰/۱۷۱ رتبه‌های دوم و سوم را کسب کرده‌اند.

جدول ۷- وزن زیرمعیارهای عدم صداقت

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C41	0.516	0.508
C42	0.061	0.060
C43	0.053	0.052

C44	0.067	0.066
C45	0.318	0.313

با توجه به جدول ۷، عدم صداقت به این دلیل در ایران زیاد شده است، چون در مقابل این عدم صداقت کسی مورد بازخواست قانون قرار نگرفته است (C41) با وزن ۰/۵۰۸ رتبه اول، گاهی سیاستمداران برای حل یک مشکل مجبورند که دروغ بگویند که در امور سیاسی ایران امری طبیعی تبدیل شده است (C45) با وزن ۰/۳۱۳ رتبه دوم، امروزه الگوی فضیلت‌خواه نسبت بین اخلاق و قدرت در جامعه فروریخته است (C44) با وزن ۰/۰۶۶ رتبه سوم، را کسب کرده است.

جدول ۸- وزن زیرمعیارهای بی‌اعتمادی

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C51	0.095	0.090
C52	0.099	0.093
C53	0.096	0.090
C54	0.118	0.111
C55	0.134	0.126
C56	0.132	0.124
C57	0.184	0.173
C57	0.206	0.194

با توجه به جدول ۸، زمینه تاریخی بی‌اعتمادی ریشه در بحران اقتصادی سیاسی و اجتماعی دارد نه ویژگی‌های رفتاری خاص مردم یک کشور (C58) با وزن ۰/۱۹۴ رتبه اول را کسب کرده است. زمانی که مردم کشور اطمینان خود را از تأثیرگذاری مشارکت بر فرایند اجتماعی بیهوده می‌دانند بی‌اعتمادی رشد می‌یابد و ربطی به ویژگی رفتاری افراد ندارد (C57) و افراد در نهادهای سیاسی به این دلیل بی‌اعتماد شدند چرا که اطمینان به قوانین را از دست داده‌اند (C55) به ترتیب با اوزان ۰/۱۷۳ و ۰/۱۲۶ رتبه‌های دوم و سوم را کسب کرده‌اند.

جدول ۹- وزن زیرمعیارهای پارتی‌بازی

	وزن‌های قطعی	وزن نرمال
C61	0.156	0.156
C62	0.429	0.428
C63	0.104	0.103

C64	0.117	0.116
C65	0.197	0.197

با توجه به جدول ۹، چون حوزه امور خصوصی از حوزه امور عمومی تفکیک نشده و قوانین حاکم نشده پارتی‌بازی وجود دارد (C۶۲) با وزن ۰/۴۲۸ رتبه اول، پارتی‌بازی افراد در نظام سیاسی یک کشور منوط به قوانین است نه خصوصیت فردی. (C۶۵) با وزن ۰/۱۹۷ رتبه دوم، وجود خانواده و آشنایان برای حل مشکلات اداری خوب است و خانواده به درد همین مواقع می‌خورد این علاقه به خانواده و تعهد به آشنایان جزئی از اخلاقیات ما ایرانیان است و مطلوب است (C۶۱) با وزن ۰/۱۵۶ رتبه سوم را کسب کرده است.

فساد یک پدیده ناهنجار اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است که در تمامی کشورها وجود دارد و سدی در مقابل رشد و توسعه پایدار کشورها محسوب می‌گردد، لذا بررسی دقیق‌تر این پدیده به منظور ریشه‌یابی علل آن و روش‌های تأثیرگذاری آن بر رشد کشور به منظور پیدا کردن راهکارهای مقابله با آن ضروری هست (دی وال، ۲۰۱۲، ۱۱۱) یکی از مفروضات مطرح در که در این پژوهش مورد تحلیل قرار گرفت نقشی که خلیقات افراد بر فساد سیاسی دارد و می‌تواند در جامع‌هایی چون ایران به آن دامن بزند. یافته‌های این تحقیق نشان داد از میان معیارهای اصلی که خلیقات ایرانیان است معیار ترس نهادینه‌شده (۳C) با وزن ۰/۴۴۸ رتبه اول، معیار بی‌اعتمادی (۵C) با وزن ۰/۲۳۳ رتبه دوم، عدم شفافیت (۱C) با وزن ۰/۱۱۱ رتبه سوم، خودمحوری (۲C) با وزن ۰/۰۷۲ رتبه چهارم، عدم صداقت (۴C) با وزن ۰/۰۶۹ رتبه پنجم پارتی‌بازی (۶C) با وزن ۰/۰۶۷ رتبه ششم را کسب کرده است. یافته‌های این پژوهش را می‌توان چنین تحلیل کرد که بحران‌های تاریخی، اقتصادی و اجتماعی در ذهن ایرانیان به گونه‌هایی حک شده است که بخشی از عملکرد رفتاری آن‌ها شده است و اگر بخواهیم فسادسیاسی را به خلیقات فردی ایرانیان مستقیماً مربوط بدانیم دچار کوفته بینی شده ایم چرا که ساختارهای کلان جامعه در طول دوران تاریخی می‌تولند به عنوان عاملی باز دارنده عمل کند. چنانچه در زیر معیارهای به دست آمده از این پژوهش نیز می‌توان دید آیت‌هایی چون عدم صداقت به این دلیل در ایران زیاد شده است چون در مقابل این عدم صداقت کسی مورد بازخواست قانون قرار نگرفته است (۴C) با وزن ۰/۵۰۸ رتبه اول، گاهی سیاست‌مداران برای حل یک مشکل مجبورند که دروغ بگویند که در امور سیاسی ایران امری طبیعی تبدیل شده است (۴۵C) با وزن ۰/۳۱۳ رتبه دوم، امروزه الگوی فضیلت‌خواه نسبت بین اخلاق و قدرت در جامعه فروریخته است (۴۴C) با وزن ۰/۰۶۶ رتبه سوم، را کسب کرده‌اند. نشان‌دهنده ضعف نهادهای قانونی در ایجاد تحول جامعه به سوی جامعه مبتنی بر قانون‌گرایی است. در جامعه سنتی است که افراد دارای موجودیت هستند و خود را مشروع می‌دانند در جامعه مدرن عقلانیت و قانون و ضوابط حاکم است و در جامعه سنتی است که روابط و اشخاص تصمیم‌گیرنده هستند. از طرفی دیگر وجود قوانین نیز که وجود دارد خود بستری را برای فساد سیاسی فراهم می‌سازد چرا که افراد در مقلیل نظام اداری یک ویژگی و خصوصیات رفتاری بروز خواهند داد و در عمل ویژگی‌های رفتاری متفاوتی که دروغ‌گویی را ناگزیر می‌سازد. به دلایل مختلف تاریخی و اجتماعی فرد به معنای جامعه‌شناختی آن تاکنون در ایران شکل نگرفته است، نه جامعه و دولت و ساختارهای کلان چنین اجازه‌ای داده‌اند و نه نظام‌های تربیتی آن چنین فردی را برای نسل بعدی تربیت می‌کند. ساختارهای جامعه ایرانی محدودکننده‌های قانونی و پایداری ایجاد نکرده‌اند تا بتوان موجبات تغییر چه در سطح فردی چه اجتماعی را ایجاد نماید. جهت برون رفت از این معضل پیشنهاد می‌شود قوانین وضع‌شده به گونه‌هایی باشند که هرگونه تخلف از آن‌ها مشهود و غیرقابل تغییر باشد این امر از طریق ایجاد فضای الکترونیک می‌تواند ممکن شود.

مهم‌ترین محدودیتی که محقق با آن روبه‌رو شد در فرآیند تحقیق حساس بودن موضوع به دلیل سیاسی و به گفته بعضی از پاسخ‌دهندگان امنیتی آن بود که محقق با ایجاد اطمینان از ذکر نشدن نام سعی کرد که به این مشکل فائق

آید و در انتها از تمامی کسانی که در امر پاسخگویی و جمع‌آوری و هماهنگی‌های لازم برای کسب اجازه برای مصاحبه‌ها با محقق همکاری داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

یادداشت‌ها

Dogerf¹

² Biman

³ Moral

⁴ Ethics

⁵ De vaal

ماهنامه علمی (مقاله علمی- پژوهشی) جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال پنجم، شماره یازدهم، بهمن ۱۴۰۱

۱. بی من، ویلیام (۱۳۸۱). زبان، منزلت و قدرت در ایران، ترجمه رضا مقدم کیا، تهران: نی.
۲. حسن پور، حمیدرضا، رضوی، بهزادی (۱۳۹۷). اهمیت پیشگیری از فساد اداری و تأثیر آن بر سلامت اجتماعی، مجله آموزش و سلامت جامعه، دوره (۵)، صص ۷۲ تا ۸۱.
۳. خرم شاد، محمدباقر (۱۳۸۲). فساد سیاسی در ایران معاصر، فصلنامه مطالعات راهبری، دوره (۶)، صص ۲۳۳-۲۴۳.
۴. خندان، عباس (۱۳۹۶). فساد سیاسی و اداری: تأثیرات متقابل و نقش عوامل اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد مقداری، دوره (۱۳)، صص ۱۵-۲۰.
۵. دوگراف، خیالت، پیتر، اخنار، پتریک فون مارافیک (۱۳۹۴). چشم اندازهای نظری فساد، ترجمه هانیه، هژبر الساداتی و داود حسینی هاشم زاده و جلیل یاری و محمد فاضلی، تهران، انتشارات آگاه.
۶. سریع القلم، محمود (۱۳۸۹). فرهنگ سیاسی ایران، تهران، انتشارات فرزانه روز.
۷. فراست خواه، مقصود (۱۳۸۱). ما ایرانیان، تهران، نشر نی.
۸. لطفیان، سعیده (۱۳۸۵). پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی سیاسی در کشورهای در حال توسعه، دانشکده حقوق و علوم دانشگاه تهران، دوره ۱، (۷۱) - صص ۱۸۷-۲۱۶.

1. De vaal,A,W,Ebben (2012). institution and relationship between and economic Growth,rev.dev.econ.Vol.15. No.108-123